

- [Domein onderwijs](#)
- [Ambities 2024-2026](#)
  - [1. Onderwijs in ontwikkeling](#)
  - [2. Natuurinclusief burgerschapsonderwijs](#)
  - [3. Onderwijs voor een natuurinclusieve arbeidsmarkt](#)
  - [4. Natuurinclusieve onderwijsomgevingen](#)
  - [5. Ondersteuningsstructuur NDE](#)
- [En nu aan de slag](#)

Op vrijdag 3 november 2023 is de Agenda Natuurinclusief 2.0 gepresenteerd. Deze agenda zet de koers uit richting een natuurinclusieve samenleving in 2050. Groene koplopers van bedrijven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen, overheden en burgers hebben zich verenigd in het Collectief Natuurinclusief. De vertegenwoordiger van dat collectief is het Natuurinclusief Nationaal Overleg (NiNO).

In tien domeinen werkt het NiNO aan een gezamenlijk natuurinclusief toekomstbeeld. Eén van de domeinen is ONDERWIJS. Hoe ziet een natuurinclusieve samenleving er uit in 2050? En hoe kan het onderwijs hier aan bijdragen? Samen met een alliantie van partijen uit het onderwijs, overheden en natuur- en duurzaamheidseducatie hebben we gewerkt aan ambities en acties in het domein onderwijs.

Natuurinclusief

De mate waarin maatschappelijk en economische activiteiten verweven

---

zijn met de natuur en er bewust ruimte voor biodiversiteit wordt gecreëerd. Dit houdt in dat bij elke fase van activiteiten – planvorming, beleid, besluitvorming en beheer – natuur centraal staat.

Natuurinclusief handelen

Het gaat bij natuurinclusief handelen om drie componenten: voorkomen van natuurschade, benutten van natuurlijke kansen en verbeteren van natuurkwaliteit.

Domein onderwijs

De natuur is de basis van ons bestaan: de mens is natuur. Wij zijn verbonden met – en afhankelijk van – al het andere leven op aarde. Natuurinclusief onderwijs neemt het leven, samenleven en de wereld als vertrekpunt voor onderwijzen en leren. Verbondenheid, vertrouwen, diversiteit, belangrijke principes die helpen om goed te (leren) zorgen voor onszelf, voor elkaar en voor de wereld om ons heen. Zowel privé als in professionele sferen. De ontwikkeling van een natuurinclusieve grondhouding biedt de basis voor duurzame ontwikkeling.

Veel onderwijsinstellingen, overheden en organisaties zijn al gestart met initiatieven rond duurzaamheid en natuur educatie. Er worden mooie projecten ontwikkeld en uitgevoerd, maar structureel aandacht voor borging en integratie van natuurinclusiviteit in het onderwijs is beperkt. Domein onderwijs wil zich juist inzetten om in lijn met de sustainable development goals, natuurinclusiviteit in het onderwijs te versnellen, verbreden en verbinden.

Ambities 2024–2026

Vijf ambities zijn geformuleerd die versnelling, verbreding en verbinding richting natuurinclusief onderwijs in 2050 zullen

---

faciliteren.

1. Onderwijs in ontwikkeling

Eind 2024 hebben we een breed gedragen beschrijving van wat we verstaan onder ‘onderwijs voor een natuurinclusieve samenleving’ in de vorm van principes en praktijken. In de jaren erna fungeren deze als basis om de beweging naar natuurinclusief onderwijs van binnenuit te bevorderen.

2. Natuurinclusief burgerschapsonderwijs

Eind 2026 wordt het je (leren) verhouden tot je natuurlijke omgeving als integraal onderdeel van burgerschap gezien en is dit als zodanig verwerkt in de nieuwe kerndoelen van het funderend onderwijs (po en onderbouw vo).

3. Onderwijs voor een natuurinclusieve arbeidsmarkt

Eind 2026 werken onderwijs, arbeidsmarkt en overheden nauwer samen om natuurinclusiviteit in het vervolgonderwijs te verankeren. Hierdoor ontwikkelen aanstaande professionals de competenties die nodig zijn om de transitie naar een natuurinclusieve samenleving te realiseren.

4. Natuurinclusieve onderwijsomgevingen

Eind 2026 is de ontwikkeling van groen-blauwe, natuurinclusieve schoolpleinen en onderwijscampussen versneld en is de trend ingezet naar natuurinclusieve onderwijshuisvesting als norm.

5. Ondersteuningsstructuur NDE

Eind 2026 is de functie van natuur- en duurzaamheidseducatie (NDE) in gemeenten en regio's uitgebreid en verder geprofessionaliseerd en fungeert NDE in toenemende mate als ontwikkelpartner en ondersteuningsstructuur van het onderwijs.

En nu aan de slag

De ambities zijn uitgewerkt in acties voor de periode 2024-2026, deze uitwerking lees je in Agenda 2.0 van het natuurinclusief collectief. Voor de realisatie van de actie wordt samengewerkt met een alliantie van partijen uit het onderwijs, overheden en natuur-, en duurzaamheidseducatie en het bredere veld. Je leest agenda 2.0 hier. Wil je je aansluiten, heb je input, feedback of ideeën? Neem dan

---

contact op met domeintrekkers: Nienke Martinus en/of Anna Vanderveen.

Wie is de Agenda Natuurinclusief?

Agenda Natuurinclusief 2.0 is een initiatief van Natuurinclusief Nationaal Overleg (NiNO), als vertegenwoordiger van het Collectief Natuurinclusief: Groene koplopers van bedrijven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen, overheden en burgers. Dit doen we met tien domeinen: bouw, energie, financiële sector, gezondheid, infrastructuur, landbouw, onderwijs, vrijetijdseconomie, water en bedrijventerreinen. Ieder domein wordt in het NiNO vertegenwoordigd door een domeinleider en vormgegeven en uitgevoerd door een domeintrekker. De andere tien leden van het NiNO zijn afkomstig van maatschappelijke organisaties, overheden, kennisinstellingen en jongeren. De twintig NiNO-leden nemen op persoonlijke titel deel aan het overleg, onder voorzitterschap van Ambassadeur Natuurinclusief André van der Zande. Een centraal programmabureau fungeert als aanjager, coördinator en facilitator.

Zie [Agenda natuurinclusief](#)

Contact Programmabureau: Dit e-mailadres wordt beveiligd tegen spambots. JavaScript dient ingeschakeld te zijn om het te bekijken.

Of direct met [Nienke Martinus](#) of [Anna Vanderveen](#) (SME)